

Klimat- och näringslivsdepartementet
Naturmiljöenheten, Landmiljö
kn.remissvar@regeringskansliet.se
gabriella.modin@regeringskansliet.se

Begäran om yttrande remiss av promemorian Ny förordning om invasiva främmande arter, svar senast 2025-07-03

Er beteckning: KN2025/01024

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Jönköping tillstyrker förslaget till ny förordning om invasiva främmande arter. Framtagande av hanteringsprogram och åtgärdsplanering utifrån dessa program behöver ske skyndsamt så att insatserna, såväl åtgärder och tillsyn som kommunikation, blir så effektiva som möjligt. Hanteringsprogram är nödvändiga eftersom förslaget på nationell förteckning innehåller flera väl spridda arter.

Att undanta det privata från att behöva åtgärda befintliga förekomster av arter på den nationella listan innebär att reglerna kan uppfattas som otydliga och kommer att öka kostnaderna för det allmänna. Länsstyrelsen saknar en analys av effekter på miljö och ekonomi som följd av undantaget. Det är rimligt att underlätta kostnaden för privata fastighetsägare genom någon form av stöd.

Länsstyrelsen ser fortsatt stort behov av åtgärder, men också samverkan med nationellt ansvariga myndigheter, andra län och myndigheter och till viss del även privata aktörer. En ökad och långsiktig finansiering av arbetet mot invasiva främmande arter är nödvändig då förslaget ökar kraven på insatser för myndigheter med ansvar för mark- och vattenmiljöer. Förslaget är att finansiera arbetet inom befintliga anslag och då behöver resurserna säkerställas genom prioritering på nationell nivå.

Förbuden i det nya förslaget 3 kap 1 § gäller avsiktligt agerande. Kunskapen om invasiva främmande arter behöver därför öka generellt i samhället och i berörda branscher och intressegrupper.

Allmänna synpunkter

Länsstyrelsen i Jönköpings län tillstyrker förslaget på lagstiftning och föreslagna arter till den nationella förteckningen. Förslaget reglerar flera arter som har negativa effekter på ekosystemet och det ligger i linje både med arbetet med Agenda 2030 och miljö kvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv.

Den nationella förteckningen behöver vara ett levande dokument som revideras vid behov. Det finns många arter i de högsta riskklasserna i riskklassificeringen från SLU Artdatabanken som uppdaterades 2024. Det kommer dessutom ständigt in nya invasiva främmande arter till Sverige, och redan inkomna arter som inte anses invasiva idag kan bli invasiva i framtiden.

Länsstyrelsens behov av att kommunicera och samverka både nationellt och regionalt ökar med fler förbjudna arter. Länsstyrelsen behöver vägledning och kommunikationsstöd från Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket. Länsstyrelsen kommer i sin tur behöva vägleda kommuner, regioner och andra myndigheter som genom fastighetsansvar behöver åtgärda IAS. Länsstyrelsen behöver tillräckliga resurser för arbetet.

Tidig upptäckt och utrotningsåtgärder är viktiga för att hindra etablering av nya arter. Det behöver vara tydligt i de föreslagna reglerna om nyupptäckta arter på privatmark ska bekämpas av fastighetsägaren. Om förslaget innebär att man ska tillämpa möjligheten för staten att göra åtgärder på privat mark även vid nyupptäckta arter innebär detta att kostnader flyttas från privata fastighetsägare till det allmänna.

En konsekvens av det nya förslaget är att arter som redan finns på en privat fastighet när lagen träder i kraft inte behöver bekämpas. Det blir otydligt när EU-listade arter och nationellt listade arter har olika regler. Länsstyrelsen anser att det privata inte helt ska undantas från ansvar för bekämpning av befintliga bestånd. Det är dock rimligt att enskildas kostnader begränsas genom någon form av stödsystem. I områden där myndigheter blir skyldiga att arbeta med utrotningsåtgärder samtidigt som privata fastighetsägare inte behöver göra något riskerar det annars att bli "rundgång" och att IAS-arter återkoloniserar åtgärdade områden och samma art behöver åtgärdas gång på gång. Staten får enligt förslaget ta ansvar för bekämpning på privat mark. Det blir dock i praktiken väldigt

begränsade åtgärder främst riktade mot nyupptäckta arter, åtminstone med dagens budget.

Det kan behövas stödsystem även för åtgärder på allmän mark då nationellt förbjudna arter inte längre kan finansieras med till exempel LOVA- och LONA-bidrag.

Detaljerade synpunkter

Förbuden i det nya förslaget 3 kap 1 § gäller avsiktligt agerande. Det betyder att man i en brottsutredning behöver bedöma uppsåtet. Oavsiktlig spridning blir därmed inte straffbart. Kunskaps-höjande åtgärder blir fortsatt mycket viktiga så att inte invasiva främmande arter sprids av på grund av okunskap.

3 kap § 5 undantar privata fastighetsägare från förbudet i 3 kap 1 § 8 pkt att avsiktligt låta befintliga bestånd av arter på den nationella förteckningen växa eller reproducera sig. Länsstyrelsen saknar en miljö- och ekonomisk konsekvensutredning av detta undantag. I bakgrunds-beskrivningen under konsekvenser (s 23, 2 st) anges bara att det minskar arbetsbördan inom tillsyn för länsstyrelserna. Det kommer dock medföra ekologiska konsekvenser och stora kostnader för det allmänna om inte åtgärder görs sammanhängande. Läns-styrelsen kommer även fortsatt behöva lägga resurser på att tillsyn av spridning.

Länsstyrelsen anser att lagstiftningen fortfarande bör kräva att verksamhetsutövaren/markägaren skyldighet att ta bort invasiva arter från sitt verksamhetsområde, särskilt om man använder massorna. Konsekvenserna för den enskilda skulle kunna mildras exempelvis genom någon form av högkostnadsskydd eller rotavdrag för att inte kostnaderna ska bli orimliga för den enskilde.

Länsstyrelsen önskar ett förtydligande vad som gäller i de fall förbjudna arter genom oavsiktlig spridning bildar nya bestånd på privata mark som tidigare inte hyst arten, efter att förordningen trätt i kraft. Detta kan innebära ett ökat behov av tillsyn.

3 kap 6 §: Spärroxbär är fortfarande bara förbjudet på Öland och Gotland trots mycket hög risk och hög risk i SLU Artdatabankens riskklassificering från 2024. Spärroxbär är en trädgårdsväxt som troligen är underrapporterad i Jönköpings län. Länsstyrelsen anser att förbudet bör omfatta hela landet. Den bör då heller inte undantas

från förbudet mot införsel. Ett hanteringsprogram kan peka ut var i landet och/eller i vilka biotoper arten ska utrotas.

3 kap 8 § 1 pkt: Särskilda undantag för frösterila vresrosor kan vara positivt, men kräver god artkännedom för att kunna avgöra vilken art det är.

3 kap 8 § 2 pkt: Länsstyrelsen ser utmaningar med att sedum- och vegetationstak innehållande arterna får fortsätta säljas och anläggas under ytterligare tre års tid, då det kan innebära ytterligare spridning av arterna i naturen. Det är av stor vikt att konsumenter informeras om lagstiftningen och att de kan behöva lägga resurser på att bekämpa arterna om de sprider sig från taken till deras omgivande marker. Det kan även drabba grannfastigheter. Det bör även utredas om staten i stället kan ersätta producenter och återförsäljare för dessa lager, och destruera dem. Alternativt tillåts sälja av dem på ett lagligt sätt.

Länsstyrelsen anser att det bör tydliggöras att fastighetsägare med gröna tak där dessa växter ingår har ansvar för att växterna inte sprider sig från de gröna taken, även om de tillåts växa där.

3 kap 9 §: Länsstyrelsen tillstyrker att det som huvudregel inte är krav på att ta bort befintliga bestånd av parkslide, jätteslide och hybridslide i de fall det inte finns någon spridningsrisk så länge det saknas bra metoder.

4 kap 7-8 §§: Ansvarig myndighet ska utreda vilka arter som behöver hanteringsåtgärder och vilka hanteringsåtgärder som krävs i de fall en art på EU-listan eller nationella listan inte kan utrotas.

Hanterings-åtgärderna ska samlas i hanteringsprogram som ska hållas aktuella. Hanteringsprogram behöver tas fram skyndsamt så att hanteringen av dessa arter kan ske på ett effektivt sätt och så snart som möjligt. Det är en förutsättning för en effektiv resurs-användning vid bekämpning av invasiva främmande arter.

I avsnitt 3.4 1 st på sidan 22 hänvisas till 4 kap 6 §, det ska 4 kap 7 §.

Länsstyrelsen föreslår att guldfisk, *Carassius auratus*, tas med i den nationella förteckningen över invasiva främmande arter med betydelse för Sverige.

Avfall och massor

Länsstyrelsen tillstyrker att arterna upptagna på den nationella listan skrivs in i Avfallsförordningen.

Förutom att transport av massor innehållande växtdelar av arter på en nationell förteckning föreslås bli förbjudet ser Länsstyrelsen också ett behov av tydligare nationella regler och vägledningar kring hur massor och avfall som innehåller reglerade arter ska hanteras. Som privatpersoner och företag är det inte förbjudet att ha kvar befintliga bestånd av invasiva främmande arter på sin fastighet (3 kap 5 §), vilket gör det svårt att tillsyna till exempel täkter och olika entreprenörers verksamheter.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsråd Johan Löwenadler Davidsson med handläggare vatten Maria Carlsson som föredragande. I den slutliga handläggningen har också avdelningschef Gustav Enander, enhetschef Tobias Haag och handläggare Yvonne Liliegren medverkat.